

3.3 MAGÁN FELHASZNÁLÁS

Ide tartoznak a magánszférában lezajló társadalmi folyamatok és az információkezelések elektronizálásának egymásra hatásai; az információs társadalom fejlődő lehetőségei, előnyei és kockázatai; a DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS és munkaerő-piaci esélyek; a művészetek; az információs személyiségi jogok; a demokrácia; és a KULTURÁLIS IDENTITÁS kérdései.

A makro-szintű társadalmi trendek leírása a mellékletben található. Munkahipotézisként katasztrófa- vagy súlyos válság-helyzetek kialakulása nélküli fejlődést képzeltünk el. Jelen fejezetben a társadalmi jövőkép a magánfelhasználások informatikájára gyakorolt várható hatásait vizsgáljuk. A magánfelhasználás informatikai fogyasztása, a következő hatások által alakul ki 2007-2013 között:

- Egyes társadalmi rétegekben nő a fogyasztás, ami pozitívan hat az információtechnológiai eszközök, különösen az internet és a PC terjedésére.
- A társadalom, ezen belül mind a formális és informális kapcsolatrendszerek új típusú hálózatokba szerveződnek. Ezek a hálózatok a közös gazdasági érdek vagy közös érdeklődés mentén nagyobbra nőhetnek, mint korábban. A helyhez kötöttség vagy közelség szerepe csökkenhet, ha van infokommunikációs kapcsolattartó eszköz.
- Reményeink szerint, az INFORMÁCIÓS ÖNRENDELKEZÉS jelenlegi, viszonylag magas szintjét várhatóan sikerül megőrizni. Várhatóan, ehhez több tudatosságra, hatósági ellenőrzésre és fejlesztésekre lesz szükség.
- A közigazgatási folyamatok átláthatóbbá válása nemcsak az ügyintézkést könnyíti meg, de növelheti a helyi demokráciát is. Felértékelődnek a civil szervezetek, amelyek a közösségi véleményformálásban játszanak szerepet.
- Az országhatárokon átnyúló információs hálózatok lehetővé teszik a nemzeti- etnikai- és egyéb kisebbségek hálózatszerű kapcsolattartását és a kulturális értékeik közvetítését.
- Hazánk EU integrációja kihat a MUNKAERŐ MOBILITÁSÁRA, a ki- és betelepedésekre, és ezen keresztül a társadalomra is. Az európai nemzetiségek mobilitása várhatóan nő. Tartósan betelepülő ázsiaiak, és ideiglenesen itt dolgozó európaiak kolóniáinak kialakulására, azaz multi-kulturális környezetre célszerű felkészülni.

- A megfelelő szakmai tudással bíró közép-rétegek munkavállalása lazább keretek között, rugalmas projektrendszerekben is elképzelhető. Ez megnövelheti az önfoglalkoztatottak ill. a magánvállalkozók arányát a társadalomban. Ez a folyamat kihat az egész fogyasztási szerkezetre is.⁵
- A környezeti- és klímaproblémák várhatóan felerősödnek; a civil szervezetek aktívabban bekapcsolódnak a környezetvédelembe.

Részterületek fejlődése

3.3.1 Informatizált hálózatokra épülő társadalom

Az elektronikus hálózatokban való részvétel, egyúttal a gazdasági hálóban való részvételt is jelenti. Ezért a fizikai hálózatokból való kimaradás⁶ a gazdasági integrációból való kimaradást is jelentheti.

A kapcsolattartásokhoz nő az információ-átviteli forgalom. A távmunka, a táv- ügyintézés magasabb megbízhatósági és biztonsági szintet igényel az otthoni hozzáférési hálózatokban.

Elvárás lesz az állandó elektronikus elérhetőség és a személyes megjelenés a web-en. Kialakul és általánossá válik a webmester és a rendszergazda szerepkör kisebb szervezeteknél, és a családokban is. Egyszerű webszerkesztő és média-tartalom kezelő szoftverek széles választéka alakul ki; annak érdekében, hogy amatőr webmesterek is kezelhessék a kiterjedő magán- és civil site-okat.

3.3.2 Információtechnológiai fogyasztás

A háztartások információtechnológiai fogyasztása várhatóan növekedik, bár a nyugat-európai háztartásokénál alacsonyabb jövedelmi szinttel rendelkeznek és relatíve magasabbak az árak. Az otthonokból 24 órában táv-intézhető ügyek száma megnő. (Ez helyettesíti az olajár növekedéssel együtt növekvő közlekedési költségek egy részét.) Megnő az otthonra rendelhető tartalmak és egyéb szolgáltatások köre is. A fogyasztás további növekedése várható az Internet-bankolás területén, ami összefügg a banki szolgáltatások fejlődésével, a helyi tőke lassú akkumulálódásával és a nagy társadalmi biztosító rendszerek reformjával.

Kialakul a háztartási informatikai piac, amely kifejezetten a háztartások ellátására szakosodik termékeiben és szolgáltatásaiban. Pl. kiszolgálja a

⁵ Az önfoglalkoztatott szakember fogyasztása üzleti jellegűvé válik, tartalékolása megnő, stb.

⁶ A kommunikációs- és a villamos-energia hálózatokból való kimaradás gyakorlatilag a munkaerő piacról is kiszorítja a szegényebbeket. Még a társadalom szokásos életformájától önként elkülönülő csoportok is használnak kommunikációs hálózatokat, pl. Gyűrűfű lakóközössége.

táv-vásárlási; táv-oktatási; táv-munka; táv-ügyintézési igényeket; lehetővé teszi a háztartás-gazdálkodási modellek alkalmazását; időgazdálkodást végez; feldolgozza a közüzemi mérő-, számla- és kifizetés- adatokat; ezen kívül szórakoztatási funkciókkal is rendelkezik. Később, a háztartás-vezetés informatikai irányítását akár ÁGENSEK is átvehetik, már a vizsgált időszakban megjelennek a felsőbb jövedelmi szegmensben lévő háztartásokban a részleges INTELLIGENS OTTHONI megoldások (fűtésre, világításra stb.).

Megerősödik az informatikai játékok piaca, amely a szabadidő otthoni eltöltését teszi élvezetessé. Ebben új technológiák is részt vesznek, pl. a VIRTUÁLIS VALÓSÁG élményét adó interaktív web-es technológiák.

Tovább erősödik a szórakoztatóipar informatizálódásával párhuzamosan a különböző eszközök terjedése (ld. a DVD, video stb. hazai sikereit).

3.3.3 Digitális írástudás

A DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS a munkaerőpiacon való részvétel egyik elemévé válik. A munkaügyi segítő rendszerek információtechnológiai tudásfejlesztéssel is foglalkoznak majd.

A DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁSSal és vezetékes vagy vezeték nélküli hálózati hozzáféréssel bíró közép-rétegek táv-munkája csökkentheti az irodai elhelyezési igényeket és a közlekedési költségeket. Ez tovább munkában tarthat egyes társadalmi csoportokat: pl. friss nyugdíjasok, kisgyerekes anyák, mozgássérültek.

A DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS témakörében generációs különbségek várhatók: a mai 20-30 évesek már tanultak számítástechnikát, míg az 50 évesnél idősebbek csak akkor, ha kifejezetten szellemi foglalkozásúak.

A hátrányos helyzetű rétegek fiataljai számára esélyteremtő programok épülhetnek a DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS oktatására. Külön foglalkozni kell a roma etnikummal, ahol relatíve nagyobb a gyermek létszám. Ezek a gyermekek kiszorulhatnak a munkaerőpiacról, ha nem kapnak segítséget a DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS megszerzéséhez és fenntartásához.

3.3.4 E-demokrácia

A közvetlen vélemény-nyilvánítás lehetővé válik elektronikus eszközökkel otthonról is.

A digitális információs szabadság kihasználására a digitális jelenlét magán-archívumai kialakulnak. Ezek a mai BLOGOK, azaz webes naplók fejlettebb változatai lehetnek.

A társadalmi informatika segíti a társadalom demokrácia-teremtő, fenntartó, esetleg kockázatos folyamatainak informatizálódását: pl. oknyomozó újságírás, haditudósítás, katasztrófa-elemzés, kockázati modellezés.

3.3.5 Információs önrendelkezés

Az INFORMÁCIÓS ÖNRENDELKEZÉS biztosítására különböző eljárások és technológiák terjednek el. Ezzel ellentétes folyamatként, az intelligens környezetben egyre több rejtett információ készülhet a személyekről, különböző (pl. biztonsági, közlekedésszervezési, távközlési és egyéb) céllal. Ezek megfelelő kezelése érdekében erősödhet a szolgáltatók hatósági ellenőrzése. A INFORMÁCIÓS ÖNRENDELKEZÉS fenntartása érdekében elterjednek a védekező szoftverek és az érzékelés-érzékelők, valamint a SPAM-SZŰRŐK. Olyan gazdasági szolgáltatások is várhatók, amelyek a személyek információs ANONIMITÁSÁT biztosítják, anélkül, hogy a személyt kizárnák a számára szükséges szolgáltatásokból. Az a társadalmi réteg, amely adó vagy más regisztráció elkerülésében érdekelt, ilyen szolgáltatásokat is fog igénybe venni. (Hosszabb távon esetleg társadalmi törekvések is indulhatnak ebbe az irányba.)

3.3.6 Civil szféra

A CIVIL SZFÉRA várhatóan megerősödik, és ezzel együtt nő az informatikai fogyasztása is. A magánszemélyeket vagy ipari szervezeteket tömörítő non-profit CIVIL SZFÉRA informatikája is fejlődik: adományokat gyűjtenek és információkat nyújtanak a tevékenységükről; támogatási pályázatokat figyelnek; és pályázatokat nyújtanak be weben keresztül. A CIVIL SZFÉRA informatikai rendszereinek egyszerű kezelőfelületekkel kell rendelkezniük, mert nem erre képzett embereknek, szabadidőben is tudniuk kell kezelni. A civil informatikai rendszerek másik jellemzője a viszonylag robosztus gazdálkodási programok elterjedése. A pénzgazdálkodási fegyelemnek erősödnie kell a civil szférában is, mert az állami ellenőrzések miatt egyre szigorúbban el kell a civil szervezeteknek tudni számolniuk a pályázati pénzekkel és az adókedvezményekkel.

KULTURÁLIS ÉS NYELVI IDENTITÁS

A társadalom több csoportja igyekszik megőrizni a KULTURÁLIS IDENTITÁSÁT, és ehhez elektronikus eszközöket is igénybe vesz. Ugyanakkor, az Internet kultúrája tovább terjeszti az angolszász kultúrát és az angolt mint világméretű közvetítő nyelvet. A két ellentétes hatásból többes identitás-tudatok alakulhatnak ki. (pl. más lehet a munkavégzés, a lakókörnyezet és a család nyelve.)

A KULTURÁLIS IDENTITÁS megőrzésére törekvő közösségek használni fogják a csoportos ill. elosztott tartalom-előállító és tartalom-kezelő szoftvertechnológiákat, a szélessávú távközlés szolgáltatásait, a többnyelvű tartalom-kezelő szoftvereket. Pl. csoportos BLOGOKAT, virtuális csoport-könyvtárakat telekonferenciákat, interaktív játékokat. Külön feladat a társadalmilag hátrányos helyzetű etnikumok számára a DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS biztosítása és fenntartása

3.3.7 Művészetek

A művészeti tevékenységekbe is beépült már az informatika. A művész találkozása a közönséggel a virtuális terekben is létrejött. Egyes művészek a fejlett információ-technológiákat nemcsak az eredeti funkciójukban használják fel, de bevonják az önkifejezésbe is. Ezek az új kifejezési formák várhatóan továbbterjednek, és a szélessávú technológia lehetőségeit kihasználva a nem szöveges információtartalmak újféle feldolgozást nyernek.